

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Remiss av betänkandet Personuppgifter och mediegrundlagarna (SOU 2024:75)

Ju2024/02386

1 Sammanfattning

Skatteverket delar utredningens bedömning att det föreligger ett behov av att begränsa grundlagsskyddet för vissa söktjänster och tillstyrker därför att utredningens förslag genomförs. Skatteverket anser dock att det av rättssäkerhetsskäl finns behov av ytterligare analyser i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

2 Skatteverkets synpunkter

Av 21 kap. 7 § OSL framgår att en personuppgift omfattas av sekretess, om det kan antas att uppgiften efter ett utlämnande kommer att behandlas i strid med bl.a. EU:s dataskyddsförordning¹. Utredningen har gjort bedömningen att bestämmelsen tillsammans med 1 kap. 7 § dataskyddslagen² innebär att en myndighet vid en begäran om utlämnande av allmänna handlingar kan behöva pröva om TF och YGL är tillämpliga eller inte.

Sedan utredningens förslag skickades på remiss har Högsta domstolen i beslut den 25 februari 2025 i mål nr Ä 3457-24 uttalat att en myndighet som har att göra en prövning enligt 21 kap. 7 § offentlighets- och sekretesslagen, ska bedöma om uppgifterna efter ett utlämnande kan antas komma att behandlas i strid med bestämmelserna i EU:s dataskyddsförordning, utan att ta ställning till i vilken mån den svenska regleringen innebär att förordningen inte ska tillämpas i den verksamhet som bedrivs av den som har begärt att få ut uppgifterna. Högsta domstolen har genom avgörandet klargjort att 1 kap. 7 § dataskyddslagen inte utgör något hinder mot att beakta EU:s dataskyddsförordning vid tillämpningen av sekretessbestämmelsen i 21 kap. 7 § OSL.

Det innebär att den föreslagna ändringen i mediegrundlagarna inte kommer att behöva tillämpas av utlämnande myndigheter som har att göra prövningen enligt 21 kap. 7 § OSL oaktat om grundlagsundantaget är tillämpligt eller inte på det offentliggörande som ska ske efter att personuppgifter har begärts ut. För det fall lagstiftaren gör en annan tolkning av beslutet alternativt anser att de föreslagna bestämmelserna, om de blir gällande, innebär att Högsta domstolens uttalanden är överspelade vill Skatteverket framföra följande.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning)

² SFS 2018:218

En utlämnande myndighet ska redan med dagens gällande bestämmelser i mediegrundlagarna göra en prövning av om ett offentliggörande av personuppgifter är undantaget från grundlagsskydd. Prövningen är dock begränsad till vissa uppgifter, som anges direkt i bestämmelserna³. Enligt de nu föreslagna ändringarna ska istället en helhetsbedömning utifrån tre olika kriterier göras, personuppgifternas karaktär, omfattningen av offentliggörandet och syftet med offentliggörandet. Uppräkningen är därtill inte uttömmande utan även andra omständigheter kan enligt utredningen vägas in i bedömningen. Det finns uppenbara risker för att myndigheter gör olika bedömningar.

Skatteverket har förståelse för utredningens inställning att mer detaljerade bedömningskriterier riskerar att grundlagsskyddet kringgås och även kan leda till att undantaget oavsiktligt träffar verksamheter som ur ett yttrandefrihetsperspektiv kan anses som skyddsvärda⁴. Den praktiska följden av förslagens utformning blir dock att det är myndigheter och inte enbart lagstiftaren som har att göra bedömningen enligt de uppställda kriterierna. Av rättssäkerhetsskäl och för att undvika tillämpningssvårigheter är det därför av stor vikt att lagstiftaren i det fortsatta arbetet analyserar och förtydligar förslagen ytterligare. Skatteverket efterfrågar särskilt ledning för hur de olika kriterierna ska viktas mot varandra.

Skatteverket vill därutöver föra fram följande. Utredningen har uttalat att den stora distributionen av uppgifter från folkbokföringsdatabasen till samhället delvis möjliggörs av att sådana uppgifter som utgångspunkt är offentliga⁵. Skatteverket anser mot bakgrund därav att även möjligheten att ändra skaderekvisitet i 22 kap. 1 § OSL bör beaktas av lagstiftaren. En sådan ändring skulle kunna innebära en lösning på flera av de problem som utredningen har lyft fram.

3 Konsekvenser för Skatteverket

Skatteverket välkomnar de positiva effekter som förslagen kan förväntas få för Skatteverkets medarbetare och därmed även myndighetens verksamhet. Skatteverket gör dock bedömningen att förslagen även kan komma att få vissa negativa effekter eftersom flera söktjänster som omfattas av förslaget fyller viktiga funktioner för verksamheten. Skatteverket gör även bedömningen att förslagen kommer att innebära en ökning av begäran om uppgifter och allmänna handlingar från myndigheten.

3.1 Skatteverkets medarbetare

Skatteverket gör bedömningen att förslagen kan få positiva effekter för Skatteverkets medarbetare genom att adress och annan information om den enskilde medarbetaren inte blir lika lättillgänglig. Möjligheterna att kartlägga medarbetarna blir mindre och exponeringen för hot och trakasserier bör därmed också bli mindre, vilket kan påverka både den faktiska och upplevda utsattheten hos medarbetarna. Detta är positivt även för Skatteverkets verksamhet.

³ Uppgifterna överensstämmer även med sådana personuppgifter som omfattas av förbudet i artikel 9 EU:s dataskyddsförordning

⁴ SOU 2024:75 s. 210

⁵ SOU 2024:75 s.132

3.2 Utredningsmöjligheter m.m.

Skatteverket gör bedömningen att förslagen kan komma att påverka stora delar av myndighetens verksamhet. Verksamheten använder idag bl.a. sådana söktjänster som kommer att träffas av de föreslagna undantagen för att göra t.ex. urval och utredningar. Det är angeläget säkerställa att Skatteverket och andra samhällsaktörer även framgent har tillgång till uppgifter som behövs för att de ska kunna bedriva sina verksamheter på ett effektivt och rättssäkert sätt. Skatteverket anser mot bakgrund därav att de föreslagna bestämmelsernas eventuella konsekvenser för myndigheters tillgång till uppgifter och hur dessa kan åtgärdas behöver utredas i särskild ordning.

3.3 Utlämnande av uppgifter

En stor del av de uppgifter som tillhandahålls av de söktjänster som omfattas av de föreslagna undantagen finns hos Skatteverkets folkbokförings- och beskattningsverksamheter. Om dessa inte längre kan tillgängliggöras av söktjänster på samma sätt som idag blir en naturlig följd att allmänheten och eventuellt även myndigheter kommer att vända sig till Skatteverket för att begära sådana uppgifter. Det finns därför anledning att anta att om de föreslagna ändringarna i TF och YGL genomförs så kommer antalet förfrågningar till Skatteverket från allmänheten och eventuellt även från myndigheter att öka.

3.3.1 Beskattningsuppgifter

Det går inte att uppskatta den ökade efterfrågan av beskattningsuppgifter men det bedöms ändå rymmas inom befintliga ekonomiska anslag. Det kan dock uppkomma behov av att utveckla nya tjänster som ett led i att förenkla utlämnandet av beskattningsuppgifter.

3.3.2 Folkbokföringsuppgifter m.m.

Det är svårt att avgöra hur stor ökning av efterfrågan av folkbokföringsuppgifter och andra kontaktuppgifter från Skatteverket som utredningens förslag skulle innebära.

Om ökningen kan uppskattas till 20-100% av den nuvarande efterfrågan inom området skulle det innebära en ökning med ca 20 000-100 000 st. samtal och mejl per år, vilket skulle innebära en kostnadsökning på mellan 2 000 000 kr – 10 500 000 kr.

Detta remissvar har beslutats av generaldirektören Katrin Westling Palm och föredragits av rättsliga experten Therese Olofsson Friberg. Vid den slutliga handläggningen har också följande deltagit: överdirektören Fredrik Holmberg, rättschefen Michael Erliksson, enhetschefen Pia Gustafsson och sektionschefen Eva Vidlund.

Katrin Westling Palm